

Kunstfilosofisch Kwartet

dr. Rob van Gerwen
Departement Wijsbegeerte
Universiteit Utrecht

Chassé
Breda, februari-maart 2016

Website

<http://www.phil.uu.nl/~rob/>

Inhoudsopgave

1 Vooraf	1
2 Autonome Kunst	2
3 Immorele Kunst?	3
4 Implicatiekunst	4
4.1 Tussentijds	4
4.2 Santiago Sierra	6

4. Implicatie Kunst

1 Vooraf

Vorige keren

Kunst is esthetisch

1. Het moderne systeem van de schone kunsten.
 - Het gaat om de (verdienste van) de maker in het werk.
2. In muziek horen we het componeren van de componist én de uitvoering van de musici
3. Liegt film en spreekt toneel de waarheid (over de representatie)?

Vandaag

Kunst is autonoom en historisch.

1. De toekomst van kunst. (Artistieke experimenten in het algemeen).
 - Hoe *weten* we of het kunst is?
 - Daar hebben we een definitie van kunst voor nodig.
 - Hoe *beoordeel* je een experiment?
2. Bijvoorbeeld: Implicatiekunst (is dit immorele kunst?)
 - » Joanneke Meester: *Huidpistooltje*

(a) Joanneke Meester: “Skin Pistol”, 2004 (sculptuur?)

(b) Orlan: “La Réincarnation de Sainte Orlan”, 1990

Figuur 1: Mens als materiaal — sculptuur, performance? Moreel verantwoord? Hoe moeten we dit beleven?

2 Autonome Kunst

Hedendaagse experimenten

1. *Kunst is een autonome praktijk.*

- De kunstpraktijk eist een artistieke houding.
- (Kunst kan niet immoreel zijn).

Toch lijkt veel hedendaagse kunst immoreel te zijn!

- Denk aan Evaristi's *Helena* (de goudvis in blender). zie fig. 6

2. *De oplossing: Implicatiekunst is een nieuwe kunstvorm*

- Die gaat *niet over* immorele zaken, maar *gedraagt zich* immoreel (althans dat lijkt zo).

Artistieke houding

1. Artistieke houding beantwoordt aan de *autonomie* van de kunstpraktijk.

- Vb.: auto-ongeluk esthetisch bekeken.
 - Het is een morele keus om dingen esthetisch te bekijken.

2. Het is *moreel belangrijk* om een artistieke houding te eisen (mensen moreel laten voelen en denken maar daar niet naar laten handelen).

3. Kunst kan niet immoreel zijn.

Waar lijkt het mis te gaan?

- Snuff movies.
- Echte verkrachting in *Last Tango in Paris* (Bertolucci).
- *En waarom is dit kunst?*
- Bommelder in Londen.
- Martijn Engelbregt, A'dam, dec. 2003 (verspreidde legaal-lijkende folders met vragenlijsten over de burens)
- Stervenden in galerie (Gregor Schneider, 2005)

(a) Marina Abramowicz: "Rhythm 5"

(b) Jonas Staal, "De Geert Wilders Werken", 2005 (kunst?)

Figuur 2: Autonome kunst en het alledaagse

(a) Elmgreen and Dragset: "Death of a Collector" (Bienale Venice, 2009)

(b) Burtynsky, "Nickel Tailings"

Figuur 3: Geen Implicatie Kunst

Artistieke experimenten

- Wandeling met curator (Ranti Tjan, 2000)
- Tinkebell, 2004: *My dearest cat Pinkeltje*
- Jonas Staal, 2004: Geert Wilders Werken »

3 Immorele Kunst?

Dit is kunst *over* immorele gebeurtenissen

- Deze werken roepen onaangename ervaringen op
- ... met "normaal" artistiek materiaal:
 - Een pop in een zwembad (Zie fig. 3a).

(a) Ronald Ophuis, "Execution", 1995

(b) Rirkrit Tiravanija: "Koken voor mensen"

Figuur 4: Shock Art?

- Verf op een canvas (Zie fig. 4a).
- Een foto (van een werkelijke situatie). (Zie fig. 3b).

4 Implicatiekunst

4.1 Tussentijds

Tussentijdse Conclusie

- Sommige experimenten zijn bij geen enkele bestaande kunstvorm in te delen
 - ... want steeds blijft één belangrijk element buiten beschouwing:
 - *Het immorele*
 - ...en het gevoel bij de kijker er niet in mee te willen gaan (omdat dat immoreel aanvoelt)

Een Procedé, maar is het Artistiek?

- *Het procedé*: gebruik materiaal dat op morele gronden niet beschikbaar was voor kunst.
- Effect op kijker: roept morele intuïties op; maakt dat publiek die beleeft (in de waarneming).
- Maar is het ook artistiek?
 - Hoe beslissen we dat; met welke definitie?

De institutionele definitie (George Dickie, 2000)

- Een kunstwerk is een artefact dat door een vertegenwoordiger van de kunstpraktijk, een kunstenaar, wordt voorgesteld als kandidaat voor waardering.
- Ofwel: Iets is kunst als een kunstenaar het zo presenteert.
- Helpt dit ons met de experimenten?

(a) "Head of a Dead Man", Mexico 1990

(b) "Man Without Head", 1993

Figuur 5: Joel-Peter Witkin—louter geënsceneerde foto's?

(a) 'Helena', 2003, Trapholt Art Museum, Kolding, Danmark

(b) "Icecube"

Figuur 6: Marco Evaristi — louter sculptuur, of installatie?

Figuur 7: Guillermo Vargas Jiménez: “Exposición No. 1”, Galeria Codice, Managua, Nicaragua, 2007

De historische definitie (Jerrold Levinson, 1990)

- Iets is een kunstwerk als de manier om het te waarderen lijkt op de manier waarop we voordien geaccepteerde kunstwerken gepast moeten waarderen, zoals bedoeld door de maker.
- Dit past mooi bij de historische aard van de kunstpraktijk, maar:
- Hoe ontstaat revolutionair nieuwe kunst?
 - We weten dan immers niet hoe we die moeten waarderen.

Kunst en kunstwerk (RvG)

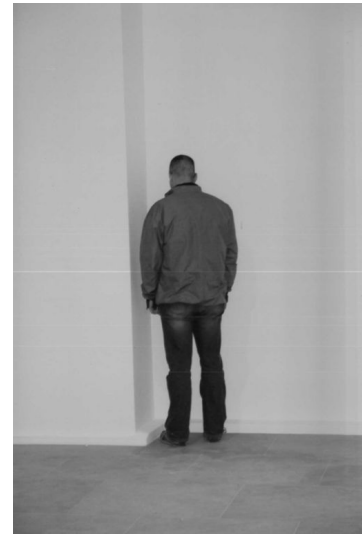
Genus » Species » specimens.

- *Kunst is een praktijk* rond bepaalde objecten (kunstwerken), deelnemers (kunstenaars, kunstpubliek, critici), instituties (musea, etc.), regels (fenomenologische specificaties, artistieke houding), en soorten van toewijding. (*Genus*).
- Kort: het draait in de kunstpraktijk om de esthetische waardering van *kunstwerken*. (*Specimens*).
- En verder:
 - Kunstwerken zijn instanties van een kunstvorm. *Kunstvormen* “vertellen” hoe hun instanties gewaardeerd moeten worden. (*Species*)
 - Meesterwerken “vertellen” het publiek, uit zichzelf, hoe ze het best gewaardeerd kunnen worden.

4.2 Meesterwerken

Meesterwerken? Santiago Sierra?

- Zijn werk maakt duidelijk dat de reële waarneming van het werk meer biedt dan een afbeelding of beschrijving ervan.
- De reële waarneming maakt, in zijn meerwaarde, duidelijk dát dit een kunstvorm is, en wat de aard daarvan is

Figuur 8: Santiago Sierra: "Group of Persons Facing the Wall and Person Facing Into a Corner", 2002

Figuur 9: Santiago Sierra: "21 anthropomorphic modules", 2005

Afsluitend

- We hebben vandaag gezien
 - Waar de morele grenzen van de kunst liggen.
 - Hoe de kunst zich ontwikkelt, de toekomst in.